

9. Тагирбеков К. Основы банковской деятельности / К. Тагирбеков. – М. – 2003.

***Annotation.** This article is devoted to the problems of bank lending. Particular importance is given to reduce the credit risk in the lending process individuals and businesses. The algorithm for the management of credit risk, which will enable banking institutions to exercise their control and will enhance its financial stability.*

УДК 658

*Застрожніков А.Г., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
Застрожнікова І.В., канд.держ.упр., доцент
МВІП ЗІЕІТ*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ФЕРМЕРСЬКОГО СЕКТОРА

***Анотація.** В статті проаналізовано та досліджено головні причини негативних тенденцій розвитку фермерських господарств в системі агробізнесу. Визначено та запропоновано методіку оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектору в ринкових умовах.*

***Ключові слова:** фермерські господарства, державна підтримка, фермерський сектор, система агробізнесу, рівень державної підтримки.*

Постановка проблеми. Одним з напрямів структурної перебудови сільського господарства є інтенсифікація формування фермерських господарств. Розвиток фермерського устрою проходить практично без обґрунтування раціонального використання ресурсів та оцінки економічної ефективності спеціалізації господарств, визначення оптимальних параметрів виробничо-господарської діяльності, тому державна політика стосовно фермерських господарств повинна орієнтуватись на стимулювання підвищення ефективності виробництва. Значення і невирішеність ряду методичних та практичних питань розвитку діяльності фермерських господарств зумовило обґрунтовано дослідити методичні аспекти оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теоретичних і практичних аспектів проблеми ефективного розвитку фермерських господарств займалися такі вчені, як П.І. Гайдуцький, В.В. Зіновчук, В.В. Липчук, М.Г. Лобас, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, Л.Ю.Мельник, В.Я. Месель-Веселяк, О.М. Онищенко, П.Т. Саблук, В.В Юрчишин та ін. Однак у наукових джерелах недостатньо уваги приділено методичним аспектам оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора. Все це засвідчує актуальність зазначеної тематики та зумовило вибір напрямку дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка методичних положень щодо оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора в ринкових умовах.

Виклад основного матеріалу. Фермерське підприємництво вимагає нового підходу до методичних аспектів оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора. Досягнутий ступінь становлення механізму прискорення процесу формування ринкових інститутів, організуючих і регулюючих виробничі відносини в підприємницькому середовищі. Така необхідність пояснюється тим, що в умовах ринкової конкуренції і нееластичності виробничих чинників, фермерське підприємництво не справляється з інфляцією, дефляцією і спадом ділової активності індивідуальних підприємців. Фінансово-кредитна політика по відношенню до фермерських господарств, партнерствам, фермерським кооперативам і корпораціям повинна бути зорієнтованою на стимулювання підвищення ефективності виробництва вказаних економічних суб'єктів. І тут не слід фінансувати безгосподарність, оскільки ефективність державної фінансової підтримки фермерських господарств вимагає переходу від прямих інвестицій до пільгових інвестиційних кредитів, від безготівкового їх датування до механізму субсидування і видачі субвенцій на конкурсній основі [1,2,3].

Результати досліджень виявили головні причини, які перешкоджають розвитку фермерських господарств: неплатоспроможність; недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення фермерського сектора через недостатній зв'язок фермерських господарств з виробниками засобів виробництва; відсутність своєчасної і кваліфікованої інформації про нові транспортні агрегати і технологічне устаткування; відсутність спеціальної літератури, нормативів і методичних рекомендацій; чинники інституційного характеру та організаційні проблеми [4].

В зв'язку з цим, представляється обґрунтованим запропонувати методику оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора, на основі якої можна виявити причини розвитку диспропорцій в галузях рослинництва і тваринництва. Її базовим складовим виступає коефіцієнт номінальної підтримки (КНП), який розраховується по формулі:

$$КНП_i = \frac{Ц_i^d}{Ц_i^r} \quad (2.1)$$

де $Ц_i^d$ - внутрішня ціна на продукт і;

$Ц_i^r$ - довідкова ціна на продукт і.

Те ж співвідношення може бути виражене і іншим показником - номінальною нормою підтримки (ННП):

$$ННП_i = \frac{Ц_i^d - Ц_i^r}{Ц_i^r} * 100\% = (КНП_i - 1) * 100\% \quad (2.2)$$

Очевидно, що в умовах економічної підтримки суб'єктів фермерського сектора з боку держави при $КНП > 1$ фермерські господарства одержують більший дохід від реалізації продукції аграрної сфери. І навпаки, при $КНП < 1$ фермерський сектор не має перспективи організації виробничо-господарської діяльності на розширеній основі. Якщо, $КНП = 1$ це характеризує нейтральну державну політику держави по відношенню до фермерів.

Показник ННП дозволяє вимірювати ступінь оподаткування і субсидування фермерського сектора. Негативний ННП говорить про високе податкове навантаження, а позитивний – про субсидування державою фермерських господарств [5,6].

Якщо КНП може бути змірний в галузях рослинництва і тваринництва, то оцінка, що враховує дію на ресурси, повинна вимірюватися виключно на рівні конкретного фермерського господарства. Даною оцінкою є коефіцієнт реальної підтримки (КРП):

$$KPP_i = \frac{C_i^d - \sum_{j=1}^k Z_{ij} C_j^d}{C_i^r - \sum_{j=1}^k Z_{ij} C_j^r} = \frac{C_i^d}{C_i^r} \quad (2.3)$$

де Z_{ij} - питомі витрати ресурсу j на одиницю продукту i ;

C_j^d і C_j^r - внутрішня і довідкова ціни на ресурс j ;

C_i^d і C_i^r - додана вартість у внутрішній і довідковій ціні на продукт сільського господарства i .

Аналогічно ННП можна розрахувати і норму реальної підтримки (НРП) суб'єктів фермерського сектора:

$$HPP_i = \frac{C_i^d - C_i^r}{C_i^r} * 100\% = (KPP_i - 1) * 100\% \quad (2.4)$$

При цьому, $НРП > 1$ означає позитивну дію держави на фермерський сектор, оскільки сільськогосподарські товаровиробники одержують більший дохід від реалізації продукції аграрної сфери. У разі ж, коли $НРП < 1$, фермерські господарства функціонують в економічно не вигідному для них середовищі [7]. Такі показники є особливо важливими для умов перехідної економіки, оскільки в ній тільки починають формуватися інститути, що забезпечують функціонування фермерського сектора в системі агробізнесу. У зв'язку з цим, важливе місце в процесі реформування відносин власності на землю і майно, займають системно-інституційні перетворення, а також нові

економічні інститути – економіко-правові форми управління і реалізації відносин власності [8].

Висновки. Таким чином, виявлено причини, які перешкоджають розвитку фермерських господарств: неплатоспроможність; недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення фермерського сектора; чинники інституційного характеру; організаційні проблеми. Запропоновано методика оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора, складовими якої є коефіцієнти номінальної та реальної підтримки – це дає змогу виявити причини розвитку диспропорцій в галузях рослинництва і тваринництва. Такі показники є особливо важливими для умов перехідної економіки, оскільки в ній тільки починають формуватися інститути, що забезпечують функціонування фермерського сектора в системі агробізнесу.

Література

1. John H. Davis, Ray A. Goldberg. A concept of Agribusiness.-Boston, Mass.: Harvard Business School, Research Division.-1957.
2. Ralph S. Alexander. Marketing Definitions. A Glossary of Terms.-Chicago.-American Marketing Association,1960.-.218 p.
3. MacMillan. Dictionary of Marketing and Advertizing/Ed. Michael J.Baker. – London: MacMillan Press, - 1985. – 331 p.
4. Larsson, Donald W. Structural Change and Performance of the US Grain Marketing System.Scherer Communications.-1998.-305 с.

Аннотация. В статье проанализированы и исследованы главные причины негативных тенденций развития фермерских хозяйств в системе агробизнеса. Определена и предложена методика оценки уровня государственной поддержки субъектов фермерского сектора в рыночных условиях.

Ключевые слова: фермерские хозяйства, государственная поддержка, фермерский сектор, система агробизнеса, уровень государственной поддержки.

Annotation. The article analyzed and investigated the main causes of the negative trends of development of farms in the agricultural business. Defined and the technique of assessing the level of state support of farm sector in market conditions.

Keywords: farms, government support, farm sector, agribusiness system, the level of state support.